

Handläggare: Gunilla Schedin
Telefon: 508 09 015

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Brottsförebyggande arbete på Norrmalm

Förslag till beslut

Ett lokalt brottsförebyggande råd inrättas i enlighet med stadsdelsförvaltningens förslag.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade år 2003 att inrätta ett lokalt drog- och brottsförebyggande råd. Förvaltningen föreslår att rådet ombildas och att ett lokalt *brottsförebyggande* råd inrättas med uppdrag att samordna skolans, socialtjänstens och fritidsenhetens förebyggande insatser med polisens. I uppdraget ingår att initiera samverkan med näringsidkare, fastighetsägare och frivilligorganisationer och att fortlöpande hålla stadsdelsnämnden informerad om utvecklingen och samarbetet vad gäller det brottsförebyggande arbetet.

Rådet ska, enligt förvaltningens förslag, ledas av stadsdelsdirektören och i övrigt bestå av verksamhetsansvariga chefer, vissa tjänstemän med särskild koppling till brottsförebyggande arbete samt företrädare för närpolisen i Vasastan och Klara. Stadsdelsnämndens ordförande och vice ordförande föreslås adjungeras till rådets möten.

Förvaltningen anser inte att samordning av det drogpreventiva arbetet och samverkan med externa aktörer i detta avseende är en fråga för det lokala brottsförebyggande rådet.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts vid planeringsavdelningen.

Bakgrund

Stockholms stads brottsförebyggande program

Kommunfullmäktige antog i juni 2006 ett *brottsförebyggande program* för Stockholms stad. Det övergripande målet med stadens brottsförebyggande arbete är att ”minska antalet brott och reducera skadeverkningarna av brott”.

Det övergripande målet delas upp i följande fem delmål:

- stärka den informella och formella sociala kontrollen
- minska brottsbenägenheten
- försvåra genomförandet av brott
- lindra brottens skadeverkningar
- minska rädslan för brott.

Det brottsförebyggande arbetet ska präglas av att en helhetssyn och integreras i alla nämnder och styrelser. Följande prioriteringar ska vara vägledande:

- insatser för att stödja och hjälpa barn, ungdomar och brottsoffer
- insatser i geografiska områden med koncentrerade problem
- insatser som bygger på sammantagen kunskap om problemet
- insatser som prövats och varit verksamma i andra sammanhang
- insatser som sker i samverkan med andra aktörer

I enlighet med det nu antagna programmet har kommunstyrelsen inrättat ett *centralt brottsförebyggande råd* med en representant vardera från de partier som är representerade i kommunstyrelsen samt från Storstockholms lokaltrafik, kriminalvårdsmyndigheten och åklagarmyndigheten. I rådet finns även två gemensamma platser för stadsdelsförvaltningarna, en gemensam plats för direktörerna i mark- stadsbyggnads- respektive brand- och räddningsförvaltningen samt en gemensam plats för direktörerna för utbildnings- och socialtjänstförvaltningen. Stadsdirektören är föredragande i rådet.

Rådets uppgift är att med utgångspunkt från det brottsförebyggande arbetet som bedrivs i staden och behovet av brottsförebyggande insatser:

- göra gemensamma prioriteringar
- undanröja hinder för samverkan mellan verksamheter på alla nivåer
- initiera och ha övergripande samordningsansvar för pilotprojekt eller särskilt angelägna satsningar

Stadsledningskontoret ska svara för stöd till det centrala brottsförebyggande rådet och för beredning av de frågor rådet har att behandla.

Vad gäller de *lokala brottsförebyggande råden* konstaterar man både brottsnivån, brottsstrukturen och brottslighetens konsekvenser varierar mellan olika stadsdelar. Det går därför inte att konkret beskriva vilka brottsförebyggande metoder som ska användas i det lokala arbetet. Av programmet framgår dock att stadsdelsnämnderna aktivt ska understödja och delta i det samverkansarbete som sker i de lokala brottsförebyggande råden. Stadsdelsnämnderna ska också verka för att skolorna involveras, att det privata initiativet och engagemanget från t.ex. ideella föreningar tas tillvara, att de kommunala bolagens och näringslivets representanter i större utsträckning blir delaktiga i de lokala råden eller i det arbete som utmynnar från råden.

I Stockholms stad finns sedan länge en samordningsfunktion för brottsförebyggande arbete. Verksamheten bedrivs idag vid socialtjänstförvaltningens enhet för drog- och brottsprevention (Precens), som även fortsättningsvis ska svara för stöd till de lokala brottsförebyggande råden.

Brottsförebyggande arbete

Målet med det lokala brottsförebyggande arbetet är att söka försvåra eller förhindra att brott begås och därmed öka tryggheten för medborgarna. Inom det brottspreventiva arbetet används begreppen *social prevention* och *situationell prevention*.

Med *social prevention* avses åtgärder och insatser som kan minska benägenheten att begå brott. Ett exempel på social prevention är socialtjänstens och polisens insatser för att skapa kontakt med och på olika sätt påverka ungdomar som är i riskzonen för att utveckla kriminalitet. Det kan också handla om att på ett mera generellt plan vidta åtgärder för att förbättra barns och ungdomars uppväxtvillkor.

Med *situationell prevention* avses åtgärder och insatser som syftar till att skapa situationer och omständigheter som inte inbjuder till att brott begås. Det kan handla om att genom olika åtgärder i den yttre miljön, t.ex. i form av bättre belysning eller beskärning av träd och buskar, öka risken för upptäckt.

Situationell prevention kan snabbt ge effekt på brottsligheten medan social prevention är ett långsiktigt arbete. Det är därför viktigt att det brottsförebyggande arbetet bedrivs både utifrån ett långsiktigt och ett mera kortsiktigt perspektiv.

Staden har inte bara ett ansvar för att arbeta förebyggande utan också ansvar för att på olika sätt stödja och hjälpa de som utsätts för brott och deras anhöriga. Det kommunala ansvaret är i detta fall reglerat i socialtjänstlagen.

STAN-programmet

Kommunfullmäktige antog år 2004 ett tobaks-, alkohol- och narkotikapolitiskt program, STAN- programmet. Programmet, som gäller för samtliga nämnder och styrelser, omfattar allt från fysisk miljö, fritid, skola, staden som arbetsgivare till vård

och behandlingsfrågor.

I STAN-programmet anges följande fyra inriktningsmål:

- barn och ungdomars uppväxt ska vara fri från tobak, alkohol och narkotika
- ett narkotikafritt Stockholm
- stadens invånare ska ha återhållsamma alkoholvanor
- stadens invånare som missbrukar alkohol eller andra droger ska erbjudas hjälp att komma ifrån sitt missbruk

Det finns många beröringspunkter mellan det brottsförebyggande och det drogförebyggande arbetet, vilket gör att stadens insatser i dessa avseenden måste koordineras. Detta gäller särskilt arbetet med att stärka skyddsfaktorer och undanröja riskfaktorer när det gäller barn och unga.

Drog- och brottsförebyggande arbete inom Norrmalms stadsdelsförvaltning

Inom ramen för stadsdelsförvaltningens reguljära verksamhet bedrivs många olika former av drog- och brottsförebyggande arbete. Det brottsförebyggande arbetet är främst inriktat på insatser som syftar till att minska benägenheten att begå brott, d.v.s. social prevention. Arbetet omfattar allt från rent individuella insatser till insatser riktade till vissa målgrupper och bedrivs i första hand inom barn- och ungdomsavdelningen och inom vård- och omsorgsavdelningen.

Vad gäller individuella insatser inom *barn- och ungdomsavdelningen* arbetar familjenheten exempelvis med en metod, Real Justice, som är en form av utvidgad medling där gärningsman och brottsoffer under sakkunnig ledning får tillfälle att mötas för att ”reparera” skadeverkningarna av det brott som begåtts. I de fall unga brottslingar döms till vård inom socialtjänsten arbetar man bl.a. med s.k. avbrottssamtal, där frågor om kriminalitet, droger, värderingar och livsstil diskuteras.

Arbetet inom fritidsenheten är inte på samma sätt individuellt inriktat utan riktar sig till ungdomar på ett mera generellt plan. Bl.a. bedrivs ett omfattande uppsökande arbete såväl på dagtid som på kvällstid där frågor om utanförskap, missbruk och kriminalitet står i fokus.

Inom skolorna bedrivs många olika former av både drog- och brottsförebyggande arbete. I stadens budget för år 2007 har man slagit fast att ”nolltolerans ska införas mot våld, alkohol och narkotika i stadens skolor”, vilket innebär en skärpning av kraven på att arbeta förebyggande med dessa frågor. I verksamhetsplan för Norrmalms stadsdelnämnd poängteras också att stadsdelens skolor ska utveckla det drog- och brottsförebyggande arbetet i samverkan med hemmen, socialtjänsten, fritidsenheten, polisen och andra externa aktörer.

Även i ungdomsmottagningens uppdrag ingår att arbeta drogförebyggande. Ungdomsmottagningen drivs i samverkan med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsnämnder och landstinget.

Det finns redan idag ett väl utvecklat samarbete mellan olika enheter inom barn- och ungdomsavdelningen och i många frågor samverkar man från förvaltningens sida också med externa aktörer, t.ex. med polisen, föräldraföreningar och ideella organisationer. Inom samtliga högstadieskolor finns exempelvis samverkansgrupper med representanter från familjeenheten, fritidsenheten, polisen och ungdomsmottagningen. I några fall finns även företrädare för föräldraföreningen, församlingen och Birkagården.

Inom *vård- och omsorgsavdelningen* bedrivs i första hand ett drogförebyggande arbete på individuell nivå men även riktat till vissa målgrupper. Insatserna är i dessa fall i huvudsak koncentrerade till sociala enheten. Utöver vård- och behandlingsinsatser finns exempelvis en lokal handlingsplan vad gäller våld i nära relationer. Handlingsplanen har tagits fram i samarbete mellan olika avdelningar och innehåller bl.a. instruktioner för bemötande av våldsutsatta kvinnor och av barn som lever i familjer där det förekommer våld.

Inom sociala enheten bedrivs också ett aktivt uppsökande arbete, i första hand riktat till missbrukare. Bl.a. söker man upp personer som inte är kända sedan tidigare men där det kommit in polisrapport om fylleriförseelser. Sociala enheten har också ett nära samarbete med bl.a. landstingets beroendemottagning.

Inom *stadsmiljöavdelningen* har man, i samverkan med externa aktörer, bedrivit ett brottsförebyggande arbete som varit inriktat på åtgärder och insatser i den yttre miljön i syfte att söka försvåra eller förhindra att brott begås. Tillsammans med närpolisen har man t.ex. besiktigt stadsdelens parker för att se vad som kan göras för att förebygga brott och därmed öka tryggheten för de människor som vistas där. Detta har bl.a. lett till beskärning av buskar och träd.

Representanter för stadsmiljöavdelningen har också deltagit i olika former av samarbete och projekt inom ramen för "City i Samverkan" som är ett samverkansorgan mellan en rad olika aktörer och som verkar för en renare, säkrare och tryggare miljö i cityområdet.

Utöver samarbetet med externa aktörer inom ramen för City i Samverkan har stadsmiljöavdelningen sedan flera år tillbaka bjudit in ett antal aktörer till det man kallat "Norrmalmsgruppen". Gruppen, som består av representanter för hyresgästföreningen, hembygdsföreningen, närpolisen, stadsbyggnadskontoret och f.d. gatu- och fastighetskontoret, har träffats fyra gånger om året för informationsutbyte vad gäller den fysiska miljön och diskussion om lämpliga åtgärder för att komma tillrätta med de problem och brister som uppdagats.

En av stadsdelsnämndens uppgifter är att svara för tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning och det operativa ansvaret för detta ligger på stadsmiljöavdelningen. Inom Norrmalm finns ett åttiotal butiker som har tillstånd att sälja folköl och tillsynsansvaret innebär bl.a. att kontrollera att olaglig försäljning, exempelvis till underåriga, inte förekommer och att butiksanställda är införstådda med vad som gäller vid folkölsförsäljning. Nämnden kan vid brott mot bestämmelserna om folkölsförsäljning vidta olika typer av sanktionsåtgärder.

På ledningsnivå finns en överenskommelse om samverkan mellan stadsdelsdirektörerna i innerstaden och City polismästardistrikt som främst gäller brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar. Målet är att öka tryggheten i uppväxten för barn och ungdomar och att minska möjligheten att begå brott, riskerna att utsättas för brott och att inleda kriminella karriärer samt att lindra brottens skadeverkningar för såväl unga brottsoffer som förövare.

Lokalt drog- och brottsförebyggande råd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade år 2003 att inrätta ett drog- och brottsförebyggande råd. Rådets uppgift har varit att utifrån situationen i stadsdelen organisera, initiera och följa upp det förebyggande arbetet, vilket också innefattat att inventera problem och resurser, göra problemanalyser, upprätta handlingsplaner samt svara för samordning, uppföljning och utvärdering.

Rådet, som sammanträtt vid åtta tillfällen, har haft följande sammansättning:

- ordförande och vice ordförande i Norrmalm stadsdelsnämnd
- stadsdelsdirektören
- chefen för barn- och ungdomsavdelningen samt stadsmiljöavdelningen
- samordnare för förvaltningens drog- och brottsförebyggande arbete
- chefen för närpolisen i Vasastaden och Klara
- en representant vardera från Fastighetsägarna, Svenska Bostäder, Svensk Handel, åklagarmyndigheten, landstingets beroendemottagning och Johannes församling.

Förvaltningens synpunkter och förslag

De organisatoriska förändringarna som nu genomförs i staden påverkar förutsättningarna för det lokala brottsförebyggande arbetet. Överföringen av större delen av ansvaret för stadsmiljöverksamheten till trafikkontoret kan, åtminstone på kort sikt, försvåra samverkan med stadsdelsnämndernas verksamheter när det gäller att vidta brottsförebyggande åtgärder i den fysiska miljön.

Förvaltningen förutsätter att det arbete som görs inom ramen för City i Samverkan kommer att fortgå och att stadsdelsnämndens intressen kommer att kunna tas tillvara av representanter för trafikkontoret. Det är dock viktigt att hitta former för samverkan mellan den gemensamma stadsmiljöenhet för norra innerstaden, som organisatoriskt kommer att tillhöra Norrmalms stadsdelsförvaltning och trafikkontoret respektive City i Samverkan. Detta skulle kunna ske genom att någon i stadsmiljöenheten får ansvar för att vara kontaktperson gentemot trafikkontoret respektive City i Samverkan och därigenom svara för att förmedla stadsdelsnämndens önskemål och synpunkter.

Det är angeläget att den samverkan som skett inom "Norrmalmsgruppen" återupptas. Förvaltningen föreslår därför att det nybildade lokala brottsförebyggande rådet får i uppdrag att initiera samverkan med hyresgästföreningen, hembygdsföreningen, närpolisen, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret för informationsutbyte och diskussion om lämpliga åtgärder för att göra den yttre miljön trygg och säker.

Även den förestående överflyttningen av ansvaret för grundskoleverksamheten till utbildningsnämnden kan komma att försvåra samverkan mellan socialtjänsten, fritidsverksamheten och skolan. I detta fall finns emellertid ett väl etablerat och mera naturligt samarbete som förhoppningsvis kommer att kunna fortgå och utvecklas trots byte av huvudman för grundskolan.

Det drogförebyggande arbetet kommer även fortsättningsvis att bedrivas inom ramen för socialtjänstens insatser för barn och unga i samarbete med bl.a. fritidsenheten, skolan, polisen och landstinget. Någon form av samverkansöverenskommelse mellan de olika verksamheterna kommer att träffas. Ett viktigt område att vidareutveckla är samarbetet med föräldrar och frivilligorganisationer för att minska alkoholkonsumtionen bland ungdomar. För närvarande pågår ett teaterprojekt, i samarbete mellan Teater Accent, högstadieskolorna, fritidsenheten och närpolisen, riktat till ungdomar och föräldrar.

Det brottsförebyggande arbetet bör, enligt förvaltningens uppfattning, så långt det är möjligt integreras i och utvecklas inom ramen för nämndens reguljära verksamheter. Förebyggande arbete i olika former är både en laglig skyldighet och en självklar del av socialtjänstens arbete med tydligt fokus på barn och ungdomar. Även inom förskolans och skolans liksom fritidsenhetens verksamhetsområde finns tydliga inslag av förebyggande arbete. Mycket av det förebyggande arbete som bedrivs inom olika verksamhetsområden är i sin förlängning brottsförebyggande.

Det finns förvisso en nära koppling mellan missbruk och kriminalitet och därmed mellan drogförebyggande och brottsförebyggande insatser. Förvaltningen anser dock inte att samordning av det drogpreventiva arbetet och samverkan med externa aktörer i detta avseende är en fråga för ett lokalt brottsförebyggande råd. Arbetet i rådet bör istället fokuseras på brottsförebyggande insatser, d.v.s. insatser för att förhindra och försvåra att brott begås och därmed öka tryggheten för de som bor och vistas i stadsdelen.

Förvaltningen föreslår således att ett lokalt *brottsförebyggande* råd bildas med uppdrag att samordna skolans, socialtjänstens och fritidsenhetens förebyggande insatser med polisens. I uppdraget ska ingå att initiera samverkan med näringsidkare, fastighetsägare och frivilligorganisationer och att fortlöpande hålla stadsdelsnämnden informerad om utvecklingen och samarbetet vad gäller det brottsförebyggande arbetet.

Förvaltningen föreslår att rådet ska ledas av stadsdelsdirektören och att stadsdelsnämndens ordförande och vice ordförande adjungeras till rådets möten. I övrigt föreslås rådet bestå av verksamhetsansvariga chefer, vissa tjänstemän med särskild koppling till brottsförebyggande arbete samt företrädare för närpolisen i Vasastan och Klara.